вят към вътрешността, където на естествено укрепено място създават град Енгией, по името на реката, напояваща тази местност. Диодор продължава: "По-късно, вече след превземането на Троя, когато критянинът Merион (син на Мол, другар на критския цар Идоменей, внука на Минос, бел. авт.), попаднал в Сицилия, критските пришълци били приети в този град и по причина на родството ги направили свои съграждани. Извършвайки нападения от укрепения град и подчинявайки част от околното население, те овладели доста обширна област. Могъществото им постоянно нараствало и впоследствие те издигнали светилище на Майките и започнали да въздават на тези богини велики почести, украсявайки светилището с многочислени посветителски дарове. Почитането на тези богини, както говорят, идва от Крит, доколкото и критяните особено ги почитат".

Ето я разгадката на думата "мафия". Диодор Сицилийски щедро ни я подарява, направо я хвърля в ръцете ни. Както обикновено се случва, тя е по-проста, отколкото си я представях, но посоката на разсъжденията ми е правилна. Името "мафия" означава буквално "майки", т.е. майка в мн. ч. На тракийски език словото е "матия" или "матья", но "т" лесно преминава във "ф" под влияние на гръцкото произношение или неправилното изписване. Множественото число "матия", "матья" - майки - звучи по същия начин като "синия", "синья" - синове - думата, която дава името на един от великите градове на етруските и волските - Синия, на Италийския полуостров. Майки! -тъжно е, че най-нежното понятие се е превърнало в нарицателно за престъпление - мафия. Това са абсурдите на историята и на речта.

Убедена съм, че мафията и ндрангетата, бидейки конспиративни организации, пазят подобно скривалища значими следи от най-дълбокото минало, които вече са заличени на повърхността.

ЕДНО ЛЕГЕНДАРНО СВЕДЕНИЕ ЗА СЛАВЯНИТЕ В АГИОГРАФСКОТО СЪЧИНЕНИЕ "МЪЧЕНИЕТО НА ОРЕНТИЙ И БРАТЯТА МУ"

Станимир Звездов

Агиографското съчинение "Мъчението на Орентий и братята му" се приема, че е написано от средновизантийския писател от XI век, Йоан Ксифилин. Племенник на Константинополския патриарх Йоан VIII Ксифилин (1 януари 1064 – 2 август 1075), той създал по време на управлението на византийския император Михаил VII Дука (1071 - 1078) едно "Епитоме" или съкратено копие на историята на римския историк Дион Касий. Изглежда, че Йоан Ксифилин се явявал продължител на делото на големия византийски учен и агиограф от X век Симеон Метафраст, защото има данни, че е написал сборник с агиографски съчинения. Част от този сборник е и житието "Мъчението на Орентий и братята му". За съжаление гръцкият текст на този извор е изгубен, но се е запазил грузински превод от XII век[1].

Орентий и братята му били родени в източните провинции на Римската империя. По време на управлението на император Диоклециан (284 - 305) те приели християнството. Във войната срещу персите командвали войски, но впоследствие били изпратени на Балканите да воюват срещу нахлулите Отвъддунавски племена. Вождът на варварите Мармарот предложил изходът от битката да се реши с двубой между него и ня-

1. Кекелидзе, К. С. (1912). Йоан Ксифилин, продолжитель Симеона Метафраста. *Христианский Восток*, т. 1, вып. 3, стр. 325-350; Свод древнейших писменных известий о славянах, т. 2 – (VII – IX вв.), съст. С. А. Иванов, Г. Г. Литаврин, В. К. Ронин, Москва, 1995, стр. 514; Treadgold, Warren (2013). The Middle Byzantine Historians, pp. 310-312.

кой от римляните. Изборът паднал върху Орентий, който убил варварина, отсякъл му главата, снел му пояса и го занесъл на императора. Императорът приветствал Орентий и му предложил да принесат жертви на езическите божества. Но Орентий, като християнин се възпротивил и за наказание бил изпратен заедно с братята си на заточение, където известно време след това загинал мъченически[2].

В този епизод се споменават и племената, които участвали в споменатото нашествие:

"А щом, наистина, Диоклециан и Максимиан Херкулий доброволно оставили царстването, а властта получил Максимиан Галерий, тогава някои от езичниците отвъд Истър (тъй като в голямо множество и с много имена те се поселили [там] – гепиди, и мавритани, и скити, и **склави**, и много други) – някои от тях в това време лесно преминали реката, защото зимата я замразила навсякъде и тя станала достъпна, все едно е земя, за да се придвижват и хора, и коне. Оттам чак до Тракия извършилите набега [езичници] безжалостно разорили всички селища...А главатарят на езичниците бил Мармарот"[3].

В този отрязък хронологията е ясна. Диоклециан бил избран за император през 284 година и управлявал заедно с Максимиан Херкулий до 305 година, когато двамата доброволно се отказали от властта в полза на Констанций I Хлор и Галерий (305 - 311). Изглежда че описаното варварско нашествие се е случило по времето на император Галерий, но дали споменатите народи наистина е възможно да са участвали в този поход. Гепидите твърде рано се появяват в района на Карпатите. Споменати са от Йорданес през III век, когато заедно с готите извършили нападение над провинция Дакия. След това историята на гепидите е твърде неясна

2. Свод древнейших писменных известий о славянах, т. 2 – (VII – IX вв.), сост. С. А. Иванов, Г. Г. Литаврин, В. К. Ронин, Москва, 1995, стр. 514.
3. Преводът е мой по руския превод на Г. В. Цулая – Свод древнейших писменных известий о славянах, т. 2 – (VII – IX вв.), сът. С. А. Иванов, Г. Г. Литаврин, В. К. Ронин, Москва, 1995, стр. 515. Превод на български дава и Реваз Сирадзе: "Тъй като Диоклетиан и Максимилиан Херкул доброволно са се отказали да царуват, владетел на държавата станал Галерий. Някои от живущите отвъд река Истър – там обитават множество равноименни племена: гепиди, мавритани, скити, склави и други – своевременно са преминали тази река, защото през зимата тя винаги силно замръзва и става проходима като по суша както за хората, така и за конете" – В: Сирадзе, Реваз (1975). Грузински извори за българската история през Средновековието и по-ново време. *Исторически преглед*, кн. 2, стр. 95.

до идването на хуните на Атила, които ги покорили. След смъртта на Атила през 453 година подчинените германски племена, включително и гепидите се разбунтували и разбили синовете на хунския вожд в битката при река Недао през 454 година, извоювайки независимостта си. По това време гепидите създали и Гепидското кралство в Карпатския район превръщайки се през втората половина на V – първата половина на VI век в регионална сила[4]. Интересно е споменаването на мавританите. Това е народност обитавала западната част на Северна Африка. Във връзка с тяхното споменаване е интересно и едно сведение на "Български апокрифен летопис", където се разказва, че преди заселването на българите в Карвунската земя (Добруджа) там са живели етиопи, също африкански народ. Изглежда споменаването на тези африкански народи в ареала на Долен Дунав е някакъв житиеписен прийом, чието значение е неизвестно[5]. Споменатите в житието скити е общо наименование за всички номадски народи обитаващи района на Северното Причерноморие. Неяснота буди и споменатите "склави" т. е. славяни в толкова ранна епоха. Първите вероятни нападения на славяните над Балканските провинции на Византийската империя са от началото на VI век по времето на византийския император Анастасий I (491 - 518), макар за първи път да са споменати с етническото си име едва по времето на Юстин I (518 – 527), когато се говори за едно нападение на антите[6]. Няма данни за по-ранни нападения на славяните. Във връзка със споменатото известие за славяните е и хипотезата на Реваз Сирадзе, който счита, че зад това упоменаване на "склави", всъщност се визират българите, често наричани така в старогрузинските извори[7]. Дали наистина е така или споменатите "склави" наистина са славяните е трудно да се каже. Но упоменаването им в толкова ранна епоха буди съмнение. Ако славяните са нападали Римската империя щяха да бъдат назовани от римските автори, като такива. В случая с мавританите това е грешка. Може би в случая с упоменаването на славяни в началото на IV век е класически пример за смесване на исторически епохи, т. е. етническите реалности по Долен Дунав от VI век са прехвърлени в по-ранния IV век.

4. Todd, Malcolm (2004).The Early Germans, pp. 220-223.
5. Иванов, Йордан (2007). Богомилски книги и легенди, София, стр. 282.
6. Иван Дуйчев – Балканският Югоизток през първата половина на VI век – В: Иван Дуйчев – Българско Средновековие. Проучвания върху политическата и културната история на средновековна България, София, 1972, стр. 11-69.
7. Сирадзе, Реваз (1975). Грузински извори за българската история през Средновековието и по-ново време. *Исторически преглед*, кн. 2, стр. 95.

В заключение може да се каже, че значението на "Мъчението на Орентий и братята му" като извор е твърде малко, но упоменаването на славяните, като част от по-големи варварски обединения нападащи Балканският полуостров, както е в случая се потвърждава, макар и в по-късна епоха, като се имат предвид общите акции на славяни и прабългари от първата половина на VI век, както и по-късната активност на славяните, заедно с аварите и другите племена под тяхна власт от втората половина на VI век до неуспешната обсада на Константинопол през 626 година.

ВАКЪФСКИТЕ МЮЛКОВЕ НА САДРАЗАМ-Ъ АЗАМ КАРА (ГАЗИ) АХМЕД ПАША В КАЗА САМОКОВ

Румен Иванов

Кара (Гази) Ахмед паша е тридесет и петият садразам-ъ азам (Велик везир) на Османската империя при султан Сюлейман (1520–1566) от шести октомври 1553 г. до двадесет и осми септември 1555 г.[1] Според вакфието на "Ahmed Pasa Kulliyesi" той е син на албанеца 'Абдюлмуин.[2] Взет е като девширме, като дете и постъпва като аджеми олан в Ендерун-и Хюмайун, Топкапъ сарай в Истанбул. Заема важни административни постове в османската дворцова администрация – капъджъбашъ[3] през 927/1521 г.[4] и йеничери аасъ[5] през Джемазийелеввел 941/ноември 1534 г.[6] През 948/1541 г. от султан Сюлейман е назначен за бейлербей на Румели и като такъв взема участие в редица военни кампании.[7] След участието си в обсадата на Естергон и Белград през 941/1544 г. е назначен за трети везир на Диван-ъ Хюмайун.[8] След екзекуцията на принц Мехмед от султан Сюлейман (двадесет и шести Шеввал 960/пети октомври 1553 г.) и свалянето на везир-и азам Рюстем паша от поста на негово място на двадесет и седми Шеввал 960/шести октомври 1553 г. се възкачва Кара (Гази) Ахмед паша.[9] На тринадесети Зилкаде 962/двадесет и осми септември 1555 г. е екзекутиран.[10]

1. Süreyya, M. Ahmed Pasa (Kara) – Sicill-i Osmani, C. I , Istanbul, 1996, –; İ. Uluçam. Ahmed Pasa (Kara). Yasmlan ve Yapitlariyla Osmanlilar Ansiklopedisi. Istanbul, 1999,C. 1 s. 149; Feridun. Ahmed Pasa. Türkiye Diyanet Vakfi Islam Ansiklopedisi. Istanbul, 2001, C. 24, s. 357-358.
2. Vakiflar Genel Müdürlügü Arsivi, Defter N 618/2, s. 36.
3. Главен вратар на султанския дворец.
4. Baysun, C. Kara Ahmed pasa – MEB, IAI, Istanbul, 1978, s. 193.
5. Ага на еничерите.
6. Nasuhü's Silahi. Beyan-i Menâzil-i Sefer-i Irakeyn, s. 238.
7. Gökbilgin, T. Kanuni sultan Süleyman'in Macaristan ve Avrupa Siyasetinin Sebep ve Amillerri, Gecirdigi Safhalar, s. 128; L. Forrer. Die Osmanische Chronik des Rustem Pascha (Georg Jacob-Rudolf Tschudi), Leipzing ,1923, s. 107.
8. Jorga, N. Osmanli imparatorlugu Tarihi. C. III, s. 113.
9. Köc, A., E. Önal. Mühteþem Süleyman'in veziriazami Kara Ahmed pasa ve vakiflari. Istanbul, 2013, s. 85.
10. Hazarfen Hüseyin efendi. Telhi'l beyan fî Kavânîn Äl-i Osmân, Ankara, 1998, s. 187.